

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/216896,Odsloniecie-pomnika-Macewa-Pamieci-Gora-Kalwaria-15-maja-2024.html>

27.02.2026, 03:33

Odślonięcie pomnika „Macewa Pamięci” – Góra Kalwaria, 15 maja 2024

15.05.2024

15 maja, w samo południe, w Górze Kalwarii odbyło się uroczyste odsłonięcie pomnika „Macewa Pamięci” upamiętniającego Żydów z Góry Kalwarii i okolic zamordowanych przez niemieckich okupantów w latach 1940-1943.

Upamiętnienie poświęcono pamięci ponad 3500 Żydów z Góry Kalwarii i okolic oraz deportowanych z Kraju Warty, którzy zmarli lub zostali zamordowani przez niemieckiego okupanta w latach 1940-1943 w getcie w Górze Kalwarii oraz w niemieckim obozie zagłady Treblinka II.

Hymn Polski rozpoczął uroczystości w centrum miasta. Prezesa IPN reprezentował dyrektor Biura Edukacji Narodowej IPN dr Adam Pleskaczyński, który w swym wystąpieniu podkreślił znaczenie tego typu upamiętnień w kształtowaniu prawdy historycznej.

To, co się wydarzyło, nie miało w dziejach naszego państwa precedensu. Żydzi, którzy mieszkali tutaj, byli ofiarami nazistów, Niemców, którzy dokonywali zbrodni, ale w sposób perfekcyjny, w sposób diabelski, tym bardziej, że ofiarą padali również Polacy, a cała ta działalność niemiecka rozpoczęła się w pierwszych dniach wojny.

[...]

Niestety, niestety, machina śmiertelna, przerażająca, bezprecedensowa dosięgła większość z mieszkańców żydowskich Góry Kalwarii. Tak jak już było wspomniane, deportacja do Warszawy, do getta warszawskiego, a później do Trebinki, to był wyrok śmierci dla wielu nich. Wielu też tych ludzi zginęło tutaj na miejscu. To były dzieci, to były kobiety, to byli mężczyźni.

Bardzo się cieszę, że jesteśmy w stanie postawić ten kolejny pomnik [...] bo to jest nasza wspólna historia, nasza wspólna spuścizna.

I mam nadzieję, że tego typu pomniki będą nas łączyły, a nie dzieliły. I że będziemy pamiętali, że polscy Żydzi i Polacy tworzyliśmy wspólny naród, wspólne państwo. Tworzyliśmy wspólnotę, która żyła do czasów okupacji.

Przedstawiciel IPN podziękował wszystkim zaangażowanym na rzecz powstania tego lokalnego upamiętnienia. Szczególne wyrazy wdzięczności skierował do Burmistrza miasta oraz dyrektora Muzeum Getta Warszawskiego za wspólną realizację upamiętnienia, które będzie służyć mieszkańcom Góry Kalwarii.

Rabin oraz ksiądz odmówili modlitwy za zmarłych, a uroczystość dopełniła ceremonia złożenia wieńców i wiązanek kwiatowych.

Wydarzenie zwieńczyło wzruszające odegranie na klarnecie, przez Dariusza Falanę dyrektor Ośrodka Kultury w Górze Kalwarii, utworów m.in. modlitewnych pieśni „Ani maamin” (hebr. "wierzę") i „Kadish”.

Autorem Macew Pamięci jest Jerzy Kalina - rzeźbiarz, scenograf, twórca instalacji.

W początkach 1940 roku Niemcy utworzyli getto w Górze Kalwarii, obejmujące żydowskich mieszkańców miasta oraz uciekinierów z innych miejscowości. Getto było ograniczone do rejonu ulic: Pijarskiej, Strażackiej, ks. Sajny i Piłsudskiego. Warunki życia były tragiczne - głód, choroby i przeludnienie. Niemcy wykorzystywali mieszkańców do prac przymusowych, a likwidacja getta rozpoczęła się brutalnie w lutym 1941 roku, gdy Niemcy wysiedlili Żydów do getta w Warszawie. W ciągu dwóch dni wysiedlono do getta w Warszawie około 3 tys. Żydów. A ok. 300 chorych, słabych i próbujących się ukryć zostało na miejscu rozstrzelanych.

Instytut Pamięci Narodowej wspólnie z Muzeum Getta Warszawskiego tworzy projekt mający na celu upowszechnianie wiedzy na temat życia, walki i zagłady polskich Żydów w gettach na terenie okupowanej przez Niemców Polski. Akcja społeczno-edukacyjna polega na upamiętnianiu ofiar Holocaustu w miejscowościach na terenie województwa mazowieckiego, w których zlokalizowane były getta.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)